

Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Uygulamalarını Kabulü¹

Murat Özcan²

Nurşah Serdar³

Mehmet Günlük⁴

Özet

Dijital devrim, teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve dijital teknolojilerin günlük yaşama entegre edilmesiyle karakterize edilen bir dönemi ifade eder. Bu devrim, bilgi ve iletişim teknolojilerinde (BİT) yaşanan önemli dönüşümleri kapsar ve toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlarda köklü değişikliklere yol açmıştır. Dijital devrimlerle birlikte işletmelerdeki tüm süreçler yeniden tasarlanarak iletişim ağları kurulmuş, ticari işlemler ve bilgi aktarımı bu dijital ortamlarda çok hızlı bir biçimde gerçekleşmeye başlamıştır. Bu nedenle işletmelerin rekabet ortamında sürdürülebilirliklerini sağlayabilmeleri ve rekabet avantajlarını koruyabilmeleri için dijital dönüşüme geçmeleri ve çalışanlarının bu dijital dönüşüme uyum sağlamaları kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu araştırmada Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) üyesi Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları, mesleki stajyerler ile özel sektörde muhasebe departmanlarında muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonundaki ruhsatsız muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde dijital muhasebe uygulamalarının kabulünün ortaya konması amaçlanmıştır. Bu

- 1 Bu çalışma Doç. Dr. Murat ÖZCAN’ın danışmanlığında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalından 28.01.2025 tarihinde mezun olan Nurşah SERDAR’ın hazırladığı “Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Uygulamalarını Kabulü” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.
- 2 Doç. Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, e-posta: mozcan@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001- 9106-4146
- 3 İşletme Bilim Uzmanı, e-posta: nursahserdar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4576-523X
- 4 Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Milas Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü, e-posta: mehmetgunluk@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9665-7557

amaçla, araştırma modelinin değişkenlerine dayalı olarak hazırlanan anket formu Google Forms aracılığıyla uygulanmış ve 428 adet veri toplanmıştır. Değişkenlerin araştırma modelinde yer alan etkilerini test etmek için Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık üzerinde; algılanan kullanışlılığın ve algılanan kullanım kolaylığının kullanıma yönelik tutum üzerinde; teknolojik yenilikçiliğin ve öz yeterliğin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde; kullanıma yönelik tutumun ve öz yeterliğin davranışsal niyet üzerinde; teknolojik yenilikçiliğin, algılanan kullanışlılığın ve davranışsal niyetin ise kullanım davranışı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilerinin olduğunu göstermektedir.

GİRİŞ

Süreklilik gösteren ve dinamik bir süreç olan dijital dönüşüm (Teichert, 2019: 1675), dijital teknolojilerin kullanılarak yeni fırsatlar ve değerlerin yaratıldığı; sosyal yapıların daha etkin ve verimli hale getirilmesi için dijital teknolojilerle güçlendirildiği bir süreçtir (Bozkurt vd., 2021: 40). Dijital dönüşümün sonucunda ortaya çıkan etkiler gerek toplumsal gerekse iş yaşamında önemini giderek arttırmaktadır. Dijital dönüşüme direnç gösterilmesi, birey ve kurumların toplumsal değişimin gerisinde kalmasına sebep olmaktadır (Kocaman-Karoğlu vd., 2020: 148). Teknolojik gelişim ve dönüşümün aşamalarından biri olan dijitalleşme, işletmelerin genel olarak organizasyon yapılarında olduğu kadar (Horlach vd., 2016: 1417) muhasebe süreçlerinde de önemli değişimlerin yaşanmasına neden olmakta (Arnaboldi vd., 2017: 823), muhasebe meslek mensuplarının kullandığı gerek veri türlerinin gerekse bu verilerin sağlandığı kaynaklarının sayısını arttırmaktadır (Knudsen, 2020: 2). Muhasebe süreçlerindeki dijitalleşme ile ayrıca muhasebe meslek mensuplarının iş performanslarını ve verimliliklerini artırmak amaçlanmakta ve bunun için e-beyanname, e-arşiv, e-defter, e-serbest meslek makbuzu, e-fatura, e-irsaliye gibi birçok dijital muhasebe uygulamalarından zorunlu olarak ve yoğun bir şekilde yararlanılmaktadır (Karcıoğlu ve Binici, 2021: 229). Muhasebe meslek mensuplarının iş performanslarını ve verimliliklerini artırarak mesleklerinde sürekliliklerini sağlayabilmeleri ise ancak muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin getirdiği değişimleri ve yenilikleri kabul etmeleri ile mümkündür (Gulin vd., 2019: 431; Dursun vd., 2019: 267).

Bireylerin yeni bilgi teknolojisi ürün ve sistemlerini kabul etme ve kullanma konusundaki isteksizliği bu sistemlerden beklenen çıktıyı etkilemektedir. Literatür incelendiğinde bireylerin bilgi sistem ve teknolojilerindeki yenilikleri kabul etme ve kullanma davranışlarının altında yatan motivasyonları anlamak için geliştirilen pek çok model ve teori (Teknoloji Kabul Modeli, Mantıklı

Eylem Teorisi, Planlı Davranış Teorisi, Yenilik Yayılma Teorisi, Sosyal Biliş Teorisi, Motivasyonel Model, Planlı Davranış Modeli ve Birleştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli) ile karşılaşılmaktadır. Bu modellerden biri de Davis tarafından 1986 yılında literatüre eklenen yeni bir teknolojinin kullanıcılar tarafından kabul edilmesini kullanıcının algıları, tutumları, niyetleri ve davranışları arasındaki nedensellik bağları ile açıklayan (Özcan ve Günlük, 2021: 79) Teknoloji Kabul Modeli (TKM)dir.

Teknolojide yaşanan gelişmelerin muhasebe mesleğine yansımaları şeklinde ortaya çıkan dijital muhasebe uygulamaları muhasebe meslek mensuplarının çalışma süreçlerinde değişikliklere yol açmıştır. Literatür incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarına yönelik algılarını ölçen çalışmaların az sayıda olmasından hareketle bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve bunun sonucunda dijital muhasebe uygulamalarını kabullerine yönelik algılarının ortaya konması amaçlanmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının dijital uygulamalarını kabullerine yönelik algılarının ölçülmesinde teknoloji kabul modelinin uygulandığı bu çalışmada modele öz yeterlik ve teknolojik yenilikçilik değişkenlerinin dışsal değişkenler olarak eklenmesi bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

1. DİJİTAL MUHASEBE VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Muhasebe süreçlerinin bulut bilişim, yapay zekâ, büyük veri analitiği ve blok zincir gibi dijital teknolojilerden yararlanılarak yürütülmesi anlamına gelen *dijital muhasebe*, günümüzde finansal işlemleri daha hızlı, daha verimli ve daha güvenilir bir hale getiren önemli bir dönüşüm olarak kabul edilmektedir. Tüm dünyada dijital dönüşümü kaçınılmaz kılan bilgi teknolojilerindeki bu gelişmelerle birlikte verilerin sağlanması, işlenmesi, saklanması ve analiz edilerek raporlanması hız kazanmıştır (Gökçen ve Özdemir, 2016: 138; Erdoğan, 2020: 6).

Dijital dönüşümden etkilenen alanlardan birisi olan muhasebe sürecinde geleneksel kayıt yöntemleri dijital ortama taşınması; verilerin güvenilir şekilde depolanması, ilgili verilere hızlı erişim, verilerin kontrol edilmesi ve analiz aşamasında kullanılması daha kolay duruma gelerek yenilikçi bir dönüşümle dijital muhasebenin kullanımını zorunlu kılmıştır (Arslan ve Karkacier, 2019: 430; Şeker ve Hoş, 2021: 955). Dijitalleşme, muhasebenin ürettiği bilgilerin doğru bir şekilde ve zamanında raporlanmasını; güvenilir bir şekilde depolanmasını, istenildiğinde kolaylıkla ulaşılabilesini sağlamakta; aynı zamanda denetim faaliyetlerinin de daha hızlı ve şeffaf

bir şekilde gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır (Arslan ve Demirkan, 2019: 54). Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda ortaya çıkan dijital teknolojiler, verilerin kolay bir şekilde toplanması, depolanması ve analizlerinin yapılmasını sağlamakta; bu teknolojiler sayesinde büyük hacimli verilere hızlı bir biçimde erişim sağlanmaktadır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018: 1). Bu gibi avantajlar muhasebe alanında da dijital dönüşümün gerekliliğini ortaya koymuştur.

Muhasebe alanında dijital dönüşüm, muhasebe sürecinde kayıt sistemi, belgeleme, arşivleme, raporlama ve muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken yeterlilikler üzerinde köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Geleneksel kayıt sistemleri yerini elektronik ve dijital kayıt sistemlerine bırakmış; elektronik ortamda belgeler düzenlenerek, dijital imza sistemleri ile gerçekleştirilen işlemler daha güvenli bir şekilde ve takip edilebilir hale gelmiştir. Dijital ortamlara taşınan arşivler sayesinde verilerin daha güvenli bir ortamda korunması sağlanmış; raporlama sürecinin elektronik ortamda hazırlanması ile hız önemli hale gelmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının yeterlilikleri noktasında ise mesleki bilgilerinin yanı sıra dijital araçların kullanımı konusunda gerekli yetkinliklere sahip olması zorunlu hale gelmiştir (Güney ve Özyiğit, 2015: 290; Erdem ve Gülten, 2021: 7; Şeker ve Hoş, 2021: 955). Bu noktada muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşmenin getirdiği değişimleri ve yenilikleri kabul etmeleri büyük önem taşımaktadır.

2. LİTERATÜR

Literatür incelendiğinde, bilgi teknolojilerinin ve dijital uygulamaların muhasebe meslek mensupları tarafından kabullerine yönelik aşağıdaki çalışmalara rastlamak mümkündür.

Özer vd. (2010) Türkiye'deki 456 muhasebecinin bilgi teknolojilerin kullanımlarını Teknoloji Kabul Modeli çerçevesinde araştırdıkları çalışmalarının bulguları, muhasebecilerin bilgi teknolojilerinin kullanımına yönelik algılanan fayda ve kullanım kolaylığının kullanmaya yönelik tutum üzerinde, algılanan fayda ve kullanıma yönelik tutumun davranışsal niyet ve davranışsal niyetin ise gerçekleşen davranış üzerinde pozitif ve istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Özer ve Yılmaz (2010) Türkiye'deki 456 muhasebecinin bilgi teknolojilerini kullanma davranışlarını Mantıklı Eylem Teorisi çerçevesinde inceledikleri çalışmalarında, bilgi teknolojilerini kullanma niyetlerinin kullanım davranışlarını istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediğine dair bulgulara ulaşmışlardır.

Lian (2015)'ın Tayvan'da 251 muhasebeci üzerinde Birleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi 2 çerçevesinde yeni bir e-devlet hizmeti olan bulut tabanlı e-faturanın benimsenmesindeki kritik faktörlerin tespitine yönelik yaptığı çalışmasının bulguları, çaba beklentisi, sosyal etki, e-devlete güven ve algılanan riskin e-fatura uygulamasını benimseme niyetleri üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir.

Bayraktar ve Yıldırım (2017) Karabük'te 122 muhasebe meslek mensubu üzerinde elektronik belge sistemlerini kabullerine ilişkin yaptıkları çalışmalarında muhasebe meslek mensuplarının elektronik belge sistemlerini kabullenme konusunda olumlu algıya sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır.

Avcı (2020)'nın dijitalleşmenin muhasebe mesleğine getirdiği yenilikleri ve gelişmeleri incelediği çalışmasında dijitalleşmenin meslek mensuplarının işlerini kolaylaştırmaları yanında sorumluluklarını da artırdığı yönünde bulgulara ulaşmıştır.

Erdoğan (2020)'ın Malatya'da 180 muhasebe meslek mensubunun elektronik uygulamalarını kullanma niyetlerini etkileyen dışsal değişkenleri Teknoloji Kabul Modeli çerçevesinde incelediği çalışmasının bulguları, muhasebe meslek mensuplarının elektronik uygulamaları kullanma niyetlerinin algılanan kullanılabilirlik (fayda) ve algılanan kullanım kolaylıklarını doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Şeker ve Hoş (2021)'un Çorum'da 95 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirin dijital muhasebe uygulamaları konusundaki görüşlerini ve dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını etkileyen unsurların tespitine yönelik gerçekleştirdiği araştırmalarında Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin dijital muhasebe uygulamaları konusundaki algıladıkları faydanın kullanım niyetlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediğini; bu karşın algıladıkları kullanım kolaylığının ve algıladıkları faydanın kullanım niyetlerini istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını ortaya koymuşlardır.

Eş ve Atasoy (2022), Ankara'da 403 muhasebe meslek mensubu üzerinde e- dönüşüm bilgi ve uyum düzeylerinin e-dönüşüm konusundaki memnuniyet düzeyleri ve dijitalleşmeye yönelik kaygı düzeyleri üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında e-dönüşüm bilgi ve uyum düzeylerinin e-dönüşüm hakkındaki memnuniyet düzeylerini arttırdığını; dijitalleşmeye yönelik kaygı düzeylerini ise azalttığı yönünde bulgulara ulaşmışlardır.

Mert vd. (2022), İstanbul'da 176 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir meslek mensubunun dijitalleşmenin muhasebe uygulamaları üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik yaptıkları çalışmanın bulguları, meslek mensuplarının mesleki uygulamalarında zaman tasarrufu ve muhasebe mesleğine fayda

sağlayacağı avantajlarından dolayı dijital teknoloji gelişmelerini yakından takip ettiklerini ve mesleki uygulamalarında büyük ölçüde kullandıklarını göstermektedir.

Satar ve Bekci (2024), Antalya’da 371 muhasebe meslek mensubu üzerinde muhasebe sürecinin dijitalleşmesinde etkili olan faktörleri inceledikleri çalışmalarında, muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme konusundaki kararlarının örgüt kültürü, iletişim altyapısı, veri güvenliği, bilişim teknoloji alt yapısının maliyetleri, muhasebe meslek mensuplarının bilişim teknolojileri konusundaki yetenekleri ve işletmenin yararlanabileceği finansal kaynaklar gibi faktörlerden etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Teknolojide yaşanan gelişmeler bireylerin dijital teknoloji ürünlerini kullanımını zorunluluk haline getirmiş, sürece mobil teknolojilerin de dahil olmasıyla bu durum yeni bir boyut kazanmıştır. Teknolojilerin bireylerin performansları üzerindeki etkileri nedeniyle yeni teknolojilerin kullanımının kabullerini etkileyen unsurların belirlenmesi ve analiz edilmesi önem kazanarak çoğu araştırmacıların ilgi odağı haline gelmiştir. Sosyal psikoloji çerçevesinde, bireylerin teknolojiye yönelik tutum ve niyetlerine bağlı olarak kabul ve kullanım davranışlarını incelemek üzere çeşitli model ve teoriler geliştirilmiştir. Davis (1986) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul Modeli (TKM), belirli bir durumda bireylerin gönüllü davranışlarını açıklamak için Fishbein ve Ajzen (1975)’in geliştirdiği Gerekçeli Eylem Teorisi’nin bir uygulamasıdır (Özer vd., 2019: 71). Bu çalışmada bireylerin yeni bir teknolojiyi kabullerinde kullanılan modellerden biri olan Teknoloji Kabul Modeli tercih edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalardan hareketle, bu çalışmada Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan ve TÜRMOB üyesi SM, SMMM ve YMM unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları, mesleki stajyerler ile özel sektörde muhasebe departmanlarında muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonundaki ruhsatsız muhasebe meslek mensupları hedef alınmıştır. Bu bağlamda, öz yeterlik ve yenilikçilik dışsal değişkenlerinin ilave edildiği Teknoloji Kabul Modeli çerçevesinde muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarının kabullerine yönelik algılarını ölçmek amacıyla geliştirilen araştırma modeline ilişkin 10 hipotez oluşturulmuştur. Araştırma modeli ile ilgili değişkenler aşağıdaki şekildedir.

3.1.1. Algılanan Kullanım Kolaylığı

Belli bir sistemi kullanırken kullanıcının ihtiyaç duyduğu fiziksel veya zihinsel çabanın algılama derecesi olan algılanan kullanım kolaylığının (Davis, 1989: 320) Teknoloji Kabul Modelinde algılanan kullanılabilirlik (fayda) üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır (Davis vd., 1989: 985). Kullanıcı, bir sistemi görevleri için oldukça kullanışlı (faydalı) olarak algırsa, sistemi öğrenmek için çok fazla fiziksel ve zihinsel çabaya ihtiyaç duymaması sonucunda o sistemi kolay olarak algılar. Chen vd. (2018: 285) algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanılabilirliği (fayda) güçlü bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşırlarken, Gefen vd. (2003: 71) ile Kim vd. (2010: 317) ise yaptıkları çalışmalarında algılanan kullanılabilirliğin en önemli belirleyicisinin algılanan kullanım kolaylığı olduğunu ortaya koymuşlardır. Literatür incelendiğinde algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanılabilirlik (fayda) üzerindeki olumlu etkisinin olduğuna dair çok sayıda çalışmaya rastlanılmaktadır (Wu ve Wang, 2005: 725; Aldas-Manzano vd., 2009: 749; Groß, 2015: 225; Gümüşsoy ve Yeterel, 2016: 282). Bu çalışmalardan hareketle muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabullerine yönelik geliştirecekleri kullanım kolaylığı algılarının, algılanan kullanılabilirlik (fayda) üzerindeki etkisini belirlemek için H_1 hipotezi oluşturulmuştur.

H_1 : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamaları konusundaki kullanım kolaylığı algıları kullanılabilirlik (fayda) algılarını pozitif yönde etkiler.

Sistemin kullanıcısı tarafından kolay olarak algılanması, sistemin daha hızlı bir şekilde kabul edilmesini ve sistemin kullanımının daha başarılı hale gelmesini sağlamaktadır. Algılanan kullanım kolaylığının, kullanıma yönelik tutumu doğrudan etkilediğini ileri süren (Davis, 1989)'e göre algılanan kullanım kolaylığının tutum üzerinde algılanan kullanılabilirliğe (fayda) nazaran daha güçlü bir etkisi bulunmaktadır. Cheng vd. (2006) göre algılanan kullanım kolaylığının, tutum üzerinde önemli bir etkisi olmakla birlikte bireyin davranışsal niyeti üzerinde de belirleyici rolü bulunmaktadır. Bu çalışmalardan hareketle muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabullerine yönelik algılanan kullanım kolaylığının, kullanıma yönelik tutum üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla H_2 hipotezi oluşturulmuştur.

H_2 : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamaları konusundaki kullanım kolaylığı algıları kullanıma yönelik tutumlarını pozitif yönde etkiler.

3.1.2. Algılanan Kullanışlılık (Fayda)

Kullanıcının belirli bir sistemi kullanmasının performansını arttıracığına ve fayda sağlayacağına ilişkin algısının ifadesi olan (Davis, 1989: 320; Gyampah ve Salam, 2004: 733) algılanan fayda, bir kullanıcının herhangi yeni bir sistemi kullanırken görevlerini yerine getirme ve ortaya çıkan sorunlara çözüm bulma noktasında kendisinde performans artışı sağlamaktadır (Keller, 2005: 302). Teknoloji Kabul Modeline göre algılanan kullanılabilirlik (fayda), davranışsal niyetin belirleyicisidir (Davis vd., 1989: 997). Cheng vd. (2006), algılanan kullanılabilirliğin (fayda) davranışsal niyeti doğrudan doğruya etkilemediğini, algılanan kullanılabilirliğin (fayda) yeni bir sistem kullanımında davranışsal niyet üzerinde olumlu bir etkisi olan kullanıma yönelik tutumu etkilediğini ileri sürmektedirler. Literatür incelendiğinde algılanan kullanılabilirliğin (fayda) kullanıma yönelik tutum üzerinde (Davis, 1989; Özer vd., 2010) ve davranışsal niyet üzerinde (Gefen, vd., 2003: 71; Chiu vd., 2009a: 774; Lu ve Su, 2009: 452; Wong vd., 2012: 34; Agrebi ve Jallais, 2015: 20; Wong vd., 2015: 104; Natarajan vd., 2017: 17; Natarajan vd., 2018: 85; Yıldız, 2018) istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğuna dair çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu çalışmalardan hareketle muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabulüne yönelik algılanan kullanılabilirliğin (fayda) kullanıma yönelik tutum ve davranışsal niyet üzerindeki etkisini belirlemek için H_3 ve H_4 hipotezleri oluşturulmuştur.

H_3 : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamaları konusundaki kullanılabilirlik (fayda) algıları kullanıma yönelik tutumlarını pozitif yönde etkiler.

H_4 : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamaları konusundaki kullanılabilirlik (fayda) algıları davranışsal niyetlerini pozitif yönde etkiler.

3.1.3. Teknolojik Yenilikçilik

Bireysel açıdan yenilikçilik, bir bireyin yeni fikirlerin, süreçlerin, ürünlerin veya hizmetlerin üretilmesine, benimsenmesine ve uygulanmasına açık olma eğilimidir (Zaltman vd., 1973: 2; Hurley ve Hult, 1998: 44). Bireyin yeni fikirleri diğer bireylerden daha önce kabullenmesi ve mevcut teknolojilerin ötesine geçme konusundaki istekliliği yenilikçilik (Rogers, 2003: 22), bireyin teknolojik konulara yönelik olumlu ilgisi ise teknolojik yenilikçilik olarak ifade edilmektedir (Lumpkin ve Dess, 1996: 142). Bireyin, yeni teknolojileri etkin bir şekilde öğrenerek yeni teknolojileri benimseme ve bu teknolojileri kullanmaya yönelik sarf edeceği fiziksel ve zihinsel çabaları içeren teknolojik

yenilikçilik, özellikle bireyin teknolojik ürünleri anlayabilme, benimseme ve kullanma konusunda başkalarından daha yetkin olması, bu konularda başkalarına önerilerde bulunması ve bu teknolojileri kullanırken daha az zorluk yaşamasıdır (Ünlü ve Öcal, 2022: 21).

Yeni bir teknolojinin kabullenilmesinde kişilik özelliklerinden yenilikçiliğin Teknoloji Kabul Modeline dahil edilmesi, bireyin yeni bir teknolojiyi kabullenmedeki rolünü ortaya koyarak bu sürecin daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır (Agarwal ve Prasad, 1998: 205; Seyhun ve Kurtuldu, 2020: 607). Literatür incelendiğinde yenilikçilik değişkeninin algılanan kullanım kolaylığı (Kim vd., 2010: 317; Leong vd., 2013: 5613; Natarajan vd., 2017: 17; Yıldız, 2018: 92) ve davranışsal niyet (Kamarulzaman, 2007: 709; Aldas-Manzano vd., 2009: 750; Tan vd., 2014: 302; Natarajan vd., 2017: 17; Natarajan vd., 2018: 85) üzerinde pozitif etkisinin olduğunu gösteren sonuçların bulunduğu çalışmalara rastlanılmaktadır. Bu çalışmalardan hareketle muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları teknolojik yenilikçilik özelliklerinin, dijital muhasebe uygulamalarına yönelik geliştirdikleri algılanan kullanım kolaylığı ve davranışsal niyetleri üzerindeki etkisini belirlemek için H_5 ve H_6 hipotezleri oluşturulmuştur.

H_5 : Muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikçilik özellikleri dijital muhasebe uygulamalarına yönelik kullanım kolaylığı algılarını pozitif yönde etkiler.

H_6 : Muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikçilik özellikleri dijital muhasebe uygulamalarına yönelik davranışsal niyetlerini pozitif yönde etkiler.

3.1.4. Öz yeterlik

Bir davranışı yapabilme yeterliliği ile ilişkili olan öz yeterlik, bireyin bir davranışı gerçekleştirmesinde kendisine duyduğu güvenin ifadesidir (Taylor ve Todd, 1995). Bireyin yeni bir teknoloji ile karşılaştığında davranışsal niyetini ve kullanım davranışını açıklamada belirleyici konumda olan öz yeterlik (Hwang ve Yi, 2002), sistem kullanıcılarını motive ederek eğitim ve deneyim yoluyla artırılabilir özelliğinden dolayı araştırmacıların ilgi odağı haline gelmiştir. Literatür incelendiğinde bireylerin öz yeterliklerinin, algılanan kullanım kolaylığı (Venkatesh, 2000; Shih, 2006; Kwahk ve Lee, 2008; Chen ve Chen, 2011; Hwang ve Grant, 2011; Terzis ve Economides, 2011) ve algılanan kullanılabilirlik (Davis, 1989: 321; Shih, 2006; Kwahk ve Lee, 2008) üzerinde pozitif yönde etkisinin olduğunu gösteren çalışmalara rastlanılmaktadır. Bu çalışmalardan hareketle muhasebe meslek mensuplarının

sahip oldukları öz yeterlik düzeylerinin, dijital muhasebe uygulamalarına yönelik geliştirdikleri algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanılabilirlik üzerindeki etkisini belirlemek için H_7 ve H_8 hipotezleri oluşturulmuştur.

H_7 : Muhasebe meslek mensuplarının öz yeterlikleri dijital muhasebe uygulamalarına yönelik kullanım kolaylığı algılarını pozitif yönde etkiler.

H_8 : Muhasebe meslek mensuplarının öz yeterlikleri dijital muhasebe uygulamalarına yönelik kullanılabilirlik (fayda) algılarını pozitif yönde etkiler.

3.1.5. Kullanıma Yönelik Tutum

Kullanıma yönelik tutum, bireyin yeni bir sistemi kolay olarak algılaması veya o sistemin çıktılarının kendisi için faydalı olarak değerlendirmesi sonucunda ortaya çıkar. Bu nedenle yeni bir sistemin kullanımına yönelik tutum, o sistemin çıktılarına ilişkin beklentilerden önemli derecede etkilenmektedir (Moore ve Benbasat, 1996). Bireylerin belli davranışta bulunmasında mevcut tutumların ön koşul olduğunu ileri süren Fishbein ve Ajzen (1975)'e göre tutum, bir davranış karşısında olumlu veya olumsuz olarak tepki gösterme eğilimi olmakla birlikte yeni bir sistemi kullanma ve kullanmaya yönelik niyeti belirleyen önemli bir değişkendir (Ma vd., 2005; Cheng vd., 2006). Bireylerin belirli bir davranışı gerçekleştirmesinde rol oynayan niyet, kullanıma yönelik tutum tarafından önemli derecede etkilenmekte; bir sisteme yönelik tutumun olumlu ya da olumsuz olması, davranışsal niyet üzerinde de aynı yönde etkiye sahip olmaktadır (Özer ve Yılmaz, 2010). Buradan hareketle muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabulüne yönelik tutumlarının davranışsal niyetleri üzerindeki etkisini belirlemek için H_9 hipotezi oluşturulmuştur.

H_9 : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanmaya yönelik tutumları davranışsal niyetlerini pozitif yönde etkiler.

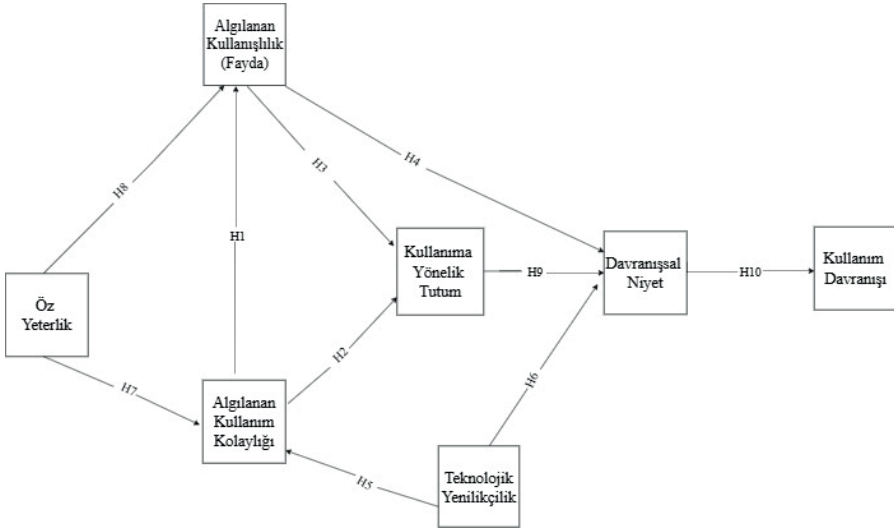
3.1.6. Davranışsal Niyet

Bireyin bir davranışı gerçekleştirme olasılığı olan (Fishbein ve Ajzen, 1975: 288) davranışsal niyet, Teknoloji Kabul Modelinde algılanan kullanılabilirlik (fayda) ve kullanıma yönelik tutumdan etkilenir ve bir davranışın ana belirleyicisidir (Davis vd., 1989: 995-997). Literatür incelendiğinde bireylerin davranışsal niyetlerinin kullanım davranışı üzerinde istatistiksel ve pozitif yönde etkisinin olduğu çalışmaların olduğu görülmektedir (Davis vd., 1989: 992; Moon ve Kim, 2001: 226; Chen, vd., 2002: 714; Groß, 2015: 225). Buradan hareketle muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabulüne yönelik davranışsal niyetlerinin dijital

muhasebe uygulamalarının kullanımına yönelik davranışları üzerindeki etkisini belirlemek için H_{10} hipotezi oluşturulmuştur.

H_{10} : Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamaları konusundaki davranışsal niyetleri kullanım davranışını pozitif yönde etkiler.

Araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan model, Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

3.2. Ölçeklerin Oluşturulması

Bu çalışmada, Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) üyesi Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları, mesleki stajyerler ile özel sektörde muhasebe departmanlarında muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonundaki ruhsatsız muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde dijital muhasebe uygulamalarının kabulünün ortaya konması amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemini içeren bu araştırma tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler, iki kısımdan oluşan bir anket formu yardımıyla toplanmıştır. Anketin ilk kısmında muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, medeni durum, yaş aralığı, mesleki unvan, eğitim düzeyi, çalışma şekli ve mesleki deneyim durumlarına ilişkin “kategorik sorular” bulunmaktadır. İkinci kısımda ise muhasebe meslek mensuplarının

dijital muhasebe uygulamaları konusundaki kullanım kolaylığı, kullanılabilirlik (fayda), kullanıma yönelik tutum, teknolojik yenilikçilik, öz yeterlik, davranışsal niyet ve kullanım davranışı değişkenlerine yönelik algılarını ölçmek amacıyla literatürden uyarlanan 27 adet “5’li Likert tipi ölçek ifadeleri” bulunmaktadır. Araştırma kapsamından yararlanılan ölçekler ve kaynakları aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Değişkenler ve Ölçeklerin Oluşturulmasında Yararlanılan Kaynaklar

Değişken Adı	İfade Sayısı	Yararlanılan Kaynaklar
Algılanan Kullanım Kolaylığı	5	Ölçeğin 1. ve 2 ifadeleri Davis (1989), 3. ve 4. ifadeleri Ursavaş vd. (2014) ve 5. ifadesi ise Venkatesh ve Bala (2008)’nin çalışmalarından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Algılanan Kullanılabilirlik (Fayda)	5	Ölçeğin ifadeleri Venkatesh ve Bala (2008) ile Ursavaş vd (2014)’nin çalışmalarından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Kullanıma Yönelik Tutum	4	Dört ifadeden oluşan ölçek Ursavaş vd. (2014)’den çalışmasından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Davranışsal Niyet	4	Ölçeğin ifadeleri Venkatesh ve Bala (2008), Özer vd. (2010) ve Ursavaş vd (2014)’in çalışmalarından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Kullanım Davranışı	2	Ölçeğin ifadeleri Özer vd. (2010)’in çalışmasından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Teknolojik Yenilikçilik	4	Ölçeğin ifadeleri Parasuraman ve Colby (2015)’nin çalışmasından yararlanılarak uyarlanmıştır.
Öz yeterlilik	3	Ölçeğin ifadeleri Ursavaş vd (2014)’nin çalışmasından yararlanılarak uyarlanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan ve TÜRMOB üyesi SM, SMMM ve YMM unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları, mesleki stajyerler ile özel sektörde muhasebe departmanlarında muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonundaki ruhsatsız muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Araştırma, anket yöntemi ile katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nicel bir çalışma olduğu için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Etik Kurulundan 07.05.2023 tarih ve 2023/04 sayılı kararla etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma modelinin test edilmesinde kullanılan veri seti, 01.07.2023 ile 01.07.2024 tarihleri aralığında kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak internet aracılığıyla Google Forms üzerinden muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmaya 288’i SM, SMMM ve YMM ruhsatına sahip, 140’ı mesleki stajyer ile özel sektörde muhasebe departmanlarında

muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonunda çalışan muhasebe meslek mensubundan oluşan toplam 428 muhasebe meslek mensubu katılmıştır. Bu sebeple araştırmanın bulguları bu kısıt altında değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilikleri için doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlikleri için Cronbach Alpha güvenilirlik analizlerinden faydalanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, medeni durumu, yaş aralığı, mesleki unvanı, eğitim seviyesi gibi demografik özelliklerini belirlemek için frekans analizi kullanılmıştır. Modelde yer alan değişkenlerin etkileri SmartPLS4 programı kullanılarak gerçekleştirilen Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) analizi ile test edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamındaki katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların %51,9'unun (222 kişi) erkek, %48,1'inin (206 kişi) kadın oldukları görülmektedir. %36,4'ünün (156 kişi) bekar, %63,6'sının (272 kişi) evli olan katılımcıların, %9,3'ünün (40 kişi) 25 yaş altı, %24,8'inin (106 kişi) 25-34 yaş arası, %28,7'sinin (123 kişi) 35-44 yaş arası, 26,2'sinin (112 kişi) 45-54 yaş arası ve 11,0'inin (47 kişi) 55 yaş üzerinde yaş dağılımına sahiptirler. Meslek unvanları dikkate alındığında %57,2 (245 kişi) ile SMMM katılımcılarının en yüksek sayıya, %5,4 (23 kişi) ile de SM katılımcıların en düşük sayıya sahip oldukları görülmektedir. %59,6'sının (255 kişi) lisans mezunu olan katılımcıların %51,4'ünün (220 kişi) bağımlı, %46,8'inin (208 kişi) bağımlı şekilde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. En yüksek deneyim süresine sahip katılımcıların %31,3 (134 kişi) ile 11-20 yıl arası deneyim süresine, sonrasında ise %27,3 (117 kişi) 1-10 yıl arası deneyim süresine sahip oldukları göze çarpmaktadır.

4.2. Ölçüm Modeli Analizi Sonuçları

Araştırma modelinin güvenilirliği, geçerliliği ve hipotezlerin testleri için varyans temelli Kısmi En Küçük Kareler-Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM) analizi SmartPLS4 programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. PLS-SEM yönteminde; modelin yapı güvenilirliğinden iç tutarlılık güvenilirliğinin ölçülmesinde Cronbach's Alpha katsayısı, birleşik güvenilirliğin ölçülmesinde ise CR (Composite Reliability) katsayısı kriter olarak kullanılmaktadır. Modelin yakınsama geçerliliği hesaplanan AVE değerleri; ayrıştırma geçerliliği ise korelasyon katsayıları dikkate alınarak değerlendirilmektedir (Başol, 2018: 79-81).

Fornell ve Larcker (1981) ile Hair vd. (2006), modelin güvenilirliğinin sağlanması için ölçek ifadelerine ait faktör yük değerlerinin 0,50 değerinden; iç tutarlılık güvenilirliğinin sağlanması için değişkenlere ait Cronbach's Alpha ve birleşik güvenilirliğinin sağlanması için ise değişkenlere ait CR (Composite Reliability) katsayılarının da 0,70 değerinden büyük olmasını kriter olarak kabul etmektedirler. Gerçekleştirilen analizler neticesinde modele ilişkin ortaya çıkan ölçüm sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Model Ölçüm Sonuçları

Değişkenler ve İfadeleri		Faktör Yüğü
Algılanan Kullanışlılık (AK) (α : 0,917) (CR: 0,938)		
AK1- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak işimde verimliliğimi artırır.		0,846
AK2- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak iş performansımı artırır.		0,888
AK3- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak işteki etkinliğimi artırır.		0,861
AK4- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak işimi kolaylaştırır.		0,865
AK5- Genel olarak, dijital muhasebe uygulamalarını işimde faydalı buluyorum.		0,872
Algılanan Kullanım Kolaylığı (AKK) (α : 0,890) (CR: 0,919)		
AKK1- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmayı öğrenmek benim için kolaydır.		0,869
AKK2- Dijital muhasebe uygulamalarının kullanımı açık ve anlaşılırdır.		0,823
AKK3- Dijital muhasebe uygulamalarının kullanımı, benim için kolaydır.		0,886
AKK4- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolaydır.		0,830
AKK5- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak çok fazla zihinsel çabamı gerektirmiyor.		0,756
Davranışsal Niyet (DN) (α : 0,898) (CR: 0,929)		
DN1- Dijital muhasebe uygulamalarını sıklıkla kullanacağımı düşünüyorum.		0,872
DN2- Gelecekte işimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanmayı planlıyorum.		0,890
DN3- Dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını, meslektaşlarıma ısrarla tavsiye edeceğim.		0,880
DN4- Bundan sonra da mesleğimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanmaya gayret edeceğim.		0,859
Kullanım Davranışı (KD) (α : 0,800) (CR: 0,909)		
KD1- Dijital muhasebe uygulamalarını sıklıkla kullanırım.		0,921
KD2- Dijital muhasebe uygulamalarını her gün çok sık olarak kullanırım.		0,904

Kullanıma Yönelik Tutum (KYT)	(α: 0,871) (CR: 0,912)	Faktör Yüklü
KYT1- İşlerimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak işimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor.		0,790
KYT2- Mesleğimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak beni mutlu ediyor.		0,878
KYT3- İşlerimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak oldukça iyi bir fikirdir.		0,874
KYT4- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanarak işlerimi yapmak hoşuma gidiyor.		0,854
Teknolojik Yenilikçilik (TY)	(α: 0,855) (CR: 0,902)	Faktör Yüklü
TY1- Meslektaşlarım yeni teknolojiler hakkında tavsiyelerime başvurur.		0,786
TY2- Yeni bir teknoloji ortaya çıktığında, meslektaşlarım arasında genellikle ilk edinenlerden olurum.		0,854
TY3- Yeni yüksek teknoloji ürünleri ve hizmetleri genellikle başkalarından yardım almadan çözebilirim.		0,868
TY4- İlgi alanıma giren en son teknolojik gelişmeleri takip ederim.		0,831
Öz yeterlik (ÖYT)	(α: 0,856) (CR: 0,912)	Faktör Yüklü
ÖY1- Dijital muhasebe uygulamalarını kullanabilecek bilgi ve beceriye sahibim.		0,865
ÖY2- Bir kişi, bir kere bana nasıl yapıldığını gösterirse, işimde dijital muhasebe uygulamalarını kullanabilirim.		0,887
ÖY3- Dijital muhasebe uygulamalarının kullanımı konusunda kendime güveniyorum.		0,890

Tablo 2'deki sonuçlar değerlendirildiğinde, ölçeklerde yer alan ifadelere ait faktör yük değerlerinin 0,50 değerinden büyük olmasının yapı güvenilirliğinin; değişkenlere ait Cronbach's Alpha (α) değerlerinin 0,70 değerinden büyük olmasının iç tutarlılık güvenilirliğinin; CR katsayı değerlerinin 0,70 değerinden büyük olmasının ise birleşik güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir.

Modelde her bir değişkene ait ortalama açıklanan varyans (AVE) değerinin 0,50 değerinden büyük olmasının yakınsama geçerliliğinin (Bagozzi ve Yi, 1988: 80), değişkenlerin AVE değerlerinin karekökünün, buldukları sütundaki değişkenlerin korelasyon değerlerinden yüksek olmasının da Fornell-Larcker kriterine göre ayrıştırma geçerliliğinin sağlandığını (Nascimento ve Silva Macedo, 2016: 295; Hair vd., 2017: 139) göstermektedir. Modelinin yakınsama ve ayrıştırma geçerliliği için gerçekleştirilen analizlerin bulguları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Yakınsama ve Fornell- Larcker Ayrıştırma Geçerlilik Sonuçları

Değişkenler	Yakınsama Geçerliliği		Ayrıştırma Geçerliliği					
	AVE	1	2	3	4	5	6	7
(1) Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,696	0,834						
(2) Algılanan Kullanışlılık	0,750	0,791	0,866					
(3) Davranışsal Niyet	0,766	0,776	0,853	0,875				
(4) Kullanım Davranışı	0,833	0,754	0,777	0,785	0,913			
(5) Kullanıma Yönelik Tutum	0,722	0,774	0,804	0,813	0,775	0,850		
(6) Teknolojik Yenilikçilik	0,697	0,769	0,670	0,694	0,700	0,752	0,835	
(7) Öz yeterlik	0,776	0,813	0,830	0,799	0,749	0,761	0,736	0,881

Tablo 3 incelendiğinde, algılanan kullanım kolaylığı değişkeni için 0,696; algılanan kullanılabilirlik (fayda) değişkeni için 0,750; davranışsal niyet değişkeni için 0,766; kullanım davranışı değişkeni için 0,833; kullanıma yönelik tutum değişkeni için 0,722; teknolojik yenilikçilik değişkeni için 0,698 ve öz yeterlik değişkeni için 0,776 olarak hesaplanan AVE değerlerinin 0,50'nin üzerinde olması *yakınsama geçerliliğinin* sağlandığını göstermektedir. Ayrıca, Tablo 5.2'deki her bir değişkenin AVE değerinin karekökünün, aynı sütunda yer alan diğer değişkenlerin korelasyon değerlerinden yüksek olması, *ayrıştırma geçerliliğinin* de sağlandığını ortaya koymaktadır.

4.3. Korelasyon Analizi

Araştırma modelinde yer alan değişkenler arasındaki ikili ilişkileri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizine sonuçlarını gösteren korelasyon değerleri Tablo 5.3.'te verilmiştir.

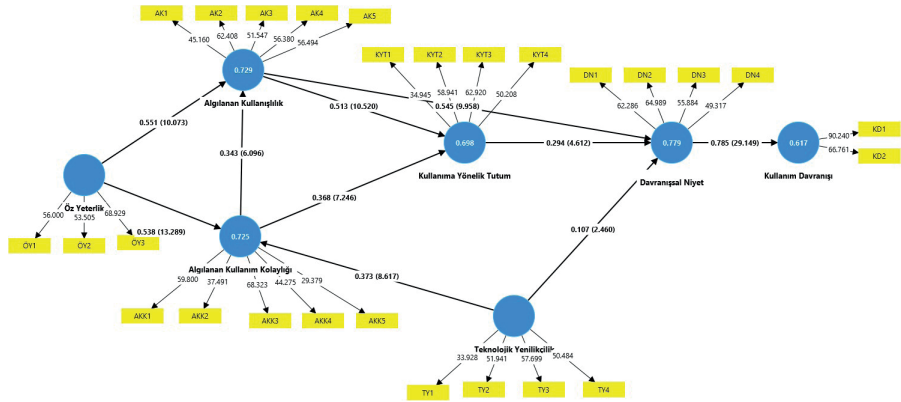
Tablo 4: Değişkenlere Ait Korelasyon Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
(1) Algılanan Kullanım Kolaylığı	1,00						
(2) Algılanan Kullanışlılık	,785**	1,00					
(3) Davranışsal Niyet	,761**	,853**	1,00				
(4) Kullanıma Yönelik Tutum	,775**	,804**	,813**	1,00			
(5) Teknolojik Yenilikçilik	,770**	,665**	,688**	,750**	1,00		
(6) Öz yeterlik	,807**	,830**	,799**	,762**	,733**	1,00	
(7) Kullanım Davranışı	,754**	,776**	,783**	,774**	,698**	,749**	1,00

N= 428 için korelasyon değerleri * 0,05 ve ** 0,01 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 4’de yer alan korelasyon değerleri incelendiğinde kullanım davranışı değişkeni ile algılanan kullanım kolaylığı ($r: 0,754; p<0,01$), algılanan kullanılabilirlik ($r: 0,776; p<0,01$), davranışsal niyet ($r: 0,783; p<0,01$), kullanıma yönelik tutum ($r: 0,774; p<0,01$), teknolojik yenilikçilik ($r: 0,698; p<0,01$) ve öz yeterlik ($r: 0,749; p<0,01$) değişkenleri arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde; aynı zamanda davranışsal niyet değişkeni ile kullanıma yönelik tutum ($r: 0,813; p<0,01$), teknolojik yenilikçilik ($r: 0,688; p<0,01$) ve öz yeterlik arasında; kullanıma yönelik tutum değişkeni ile teknolojik yenilikçilik ($r: 0,750; p<0,01$) ve öz yeterlik ($r: 0,762; p<0,01$) değişkenleri arasında da istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişkilerin olduğu görülmektedir.

Model için oluşturulan hipotezler Kısmi En Küçük Kareler-Yapısal Eşitlik Modeli (PLS-SEM) ile test edilmiştir. Modelin değerlendirilmesinde R^2 , β ve t değerleri göz önünde bulundurulmuştur. Modelin etkisinin büyüklüğünü incelemek için f^2 değeri kullanılmıştır. Yol katsayılarının anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yeniden örnekleme yöntemi (bootstrapping) ile t-istatistik değerleri hesaplanmıştır (Hair vd., 2011: 145-148; Henseler vd., 2009: 305). Modeldeki değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla PLS analizi ile yapılan Yapısal Eşitlik Modeli analizinin bulguları Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2: Yapısal (Outer) Modeli Bootstrapping Prosedürü

Dijital muhasebe uygulamalarını muhasebe meslek mensuplarının kabulleri konusunda oluşturulan hipotezlerin SmartPLS4 programı ile yapılan testler neticesinde elde edilen analiz sonuçlarına Tablo 5.4’te yer verilmiştir. Hipotez testlerinin sonuçları standart sapma, t ve p değerleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 5: Hipotez Testlerinin Sonuçları

Hipotez	Yollar	Yol Katsayısı	Standart Sapma	t değeri	p değeri	Sonuç
H ₁	AKK → AK	$\beta: 0,343$	0,056	6,096	0,000**	Desteklendi
H ₂	AKK → KYT	$\beta: 0,368$	0,051	7,246	0,000**	Desteklendi
H ₃	AK → KYT	$\beta: 0,513$	0,049	10,520	0,000**	Desteklendi
H ₄	AK → DN	$\beta: 0,545$	0,055	9,958	0,000**	Desteklendi
H ₅	TY → AKK	$\beta: 0,373$	0,043	8,617	0,000**	Desteklendi
H ₆	TY → DN	$\beta: 0,107$	0,044	2,460	0,014*	Desteklendi
H ₇	ÖYT → AKK	$\beta: 0,538$	0,040	13,289	0,001**	Desteklendi
H ₈	ÖYT → AK	$\beta: 0,551$	0,055	10,073	0,000**	Desteklendi
H ₉	KYT → DN	$\beta: 0,294$	0,064	4,612	0,000**	Desteklendi
H ₁₀	DN → KD	$\beta: 0,785$	0,027	29,149	0,000**	Desteklendi

* 0,05 ve ** 0,01 seviyesinde anlamlıdır. **AKK**: Algılanan Kullanım Kolaylığını; **AK**: Algılanan Kullanışlılığı; **DN**: Davranışsal Niyeti; **KYT**: Kullanıma Yönelik Tutumu; **TY**: Teknolojik Yenilikçiliği; **ÖYT**: Öz yeterliği ve **KD**: Kullanım Davranışını ifade eder.

Tablo 5'deki analiz bulguları, katılımcıların dijital muhasebe uygulamalarına ilişkin algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık (fayda) ($\beta=0,343$; $t=6,096$; $p<0,01$) ve kullanıma yönelik tutum ($\beta=0,368$; $t=7,246$; $p<0,01$) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilerinin olduğunu göstermektedir. **H₁** ve **H₂** hipotezlerinin desteklenmesini gerektiren bu sonuçlar “*muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını kolay olarak algıladıkça, bu uygulamaları kendilerine kullanışlı (faydalı) olarak kabul edebilecekleri ve kullanmaya yönelik tutum oluşturmabilecekleri*” anlamına gelmektedir.

Tablo 5'deki analiz bulgularına göre katılımcıların dijital muhasebe uygulamalarına ilişkin algılanan kullanışlılığın (faydanın) kullanıma yönelik tutum ($\beta=0,513$; $t=10,52$; $p<0,01$) ve davranışsal niyet ($\beta=0,545$; $t=9,958$; $p<0,01$) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu bulgular **H₃** ve **H₄** hipotezlerinin desteklendiğini gerektirmektedir. Bu durum “*muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını kullanışlı (faydalı) ve kolay olarak algıladıklarında, bu uygulamaları kullanma yönünde tutum ve niyet davranışı oluşturmabilecekleri*” anlamına gelmektedir.

5 ve 6 no'lu hipotezlerin test sonuçları incelendiğinde teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığı ($\beta=0,373$; $t=8,617$; $p<0,01$) ve davranışsal niyet ($\beta=0,107$; $t=2,460$; $p<0,05$) üzerinde istatistiksel olarak

anlamli ve pozitif yönde etkilerinin olduğunu görölmektedir. H_5 ve H_6 hipotezlerinin desteklenmesini gerektiren bu bulgulara göre “*muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikçilik özelliklerinin dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını kolay olarak algılamasında ve bu uygulamaları kullanma konusunda niyet davranışı oluşturmada önemli ölçüde etkili olduğu*” söylenebilir.

Tablo 5’de yer alan analiz bulguları incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının öz yeterlikleri dijital muhasebe uygulamaları konusundaki algılanan kullanım kolaylığı ($\beta=0,538$; $t=13,289$; $p<0,01$) ve algılanan kullanışlılık (fayda) ($\beta=0,551$; $t=10,073$; $p<0,01$) üzerinde istatistiksel olarak anlamli ve pozitif yönde etkilerinin olduğu görölmektedir. H_7 ve H_8 hipotezlerinin desteklenmesini gerektiren bu bulgular, “*muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını kolay ve kullanışlı (faydalı) olarak algılamalarının üzerinde sahip oldukları öz yeterliklerinin etkili olduğunu*” göstermektedir.

Son olarak Tablo 5’deki bulgular, kullanıma yönelik tutumun davranışsal niyet ($\beta=0,294$; $t=4,612$; $p<0,01$) ve davranışsal niyetin ise kullanım davranışı ($\beta=0,785$; $t=29,149$; $p<0,01$) üzerinde istatistiki olarak anlamli ve pozitif yönde etkisinin olduğunu göstermektedir. H_9 ve H_{10} hipotezlerinin desteklenmesini gerektiren bu bulgular, “*muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanımına yönelik tutumun niyet davranışına dönüşebileceği ve niyet davranışının ise kullanım davranışına yol açabileceği*” anlamına gelmektedir.

Modelin değerlendirmesine ilişkin R^2 , f^2 ve VIF değerleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Modele ilişkin R^2 , f^2 ve VIF Sonuçları

H	Yollar	R^2	f^2	VIF
H ₁	Algılanan Kullanım Kolaylığı	Algılanan Kullanışlılık	0,729	0,146 2,947
H ₈	Öz yeterlik	Algılanan Kullanışlılık	0,381	2,947
H ₅	Teknolojik Yenilikçilik	Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,725	0,233 2,180
H ₇	Öz yeterlik	Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,482	2,180
H ₂	Algılanan Kullanım Kolaylığı	Kullanıma Yönelik Tutum	0,698	0,169 2,669
H ₃	Algılanan Kullanışlılık	Kullanıma Yönelik Tutum	0,326	2,669
H ₄	Algılanan Kullanışlılık	Davranışsal Niyet	0,779	0,459 2,915
H ₆	Teknolojik Yenilikçilik	Davranışsal Niyet	0,022	2,364
H ₉	Kullanıma Yönelik Tutum	Davranışsal Niyet	0,617	0,106 3,695
H ₁₀	Davranışsal Niyet	Kullanım Davranışı	1,608	1,000

H: Hipotez

Tablo 6'da yer alan Collinearity İstatistiğinin bir göstergesi olan VIF değerleri incelendiğinde, her bir yol için varyans etki faktör (VIF) değerlerinin kabul edilebilir değer olan 5 değerinden (Hair vd., 2011: 145; Garson, 2016: 77; Ali vd., 2018: 529) küçük olması değişkenler arasında çoklu doğrusal bağıntı (Collinearity) probleminin olmadığını göstermektedir.

Ölçüm modelinin değerlendirilmesinde ise R^2 ve f^2 değerleri kullanılmıştır (Hair vd., 2017). Tablo 6'daki R^2 değerleri incelendiğinde modelde yer alan algılanan kullanım kolaylığının ve öz yeterliğin algılanan kullanışlılığının (fayda) %72,9'unu; teknolojik yenilikçilik ve öz yeterlilik algılanan kullanım kolaylığının % 72,5'unu; algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanışlılık (fayda) kullanıma yönelik tutumun % 69,8'ini; algılanan kullanışlılık (fayda), teknolojik yenilikçilik ve kullanıma yönelik tutum davranışsal niyetin %77,9'unu ve son olarak teknolojik davranışsal niyetin kullanım davranışının %61,7'sini açıklama gücüne sahip olduğu görülmektedir.

Ölçüm modelindeki tahmin yapılarının etki büyüklüğünün göstergesi olan f^2 değeri kriter olarak dikkate alınmaktadır. f^2 değerinin 0,02 – 0,15 arasında olması düşük; 0,15 – 0,35 arasında olması orta; 0,35 ve üzerinde olması ise yüksek etki düzeyini göstermektedir (Cohen, 1988). Tablo 5.5.'teki f^2 değerleri incelendiğinde davranışsal niyetin ($f^2=1,608$) kullanım

davranışı üzerinde, algılanan kullanışlılığın (fayda) ($f^2=0,459$) davranışsal niyet üzerinde, öz yeterliğin ($f^2=0,482$) algılanan kullanım kolaylığı üzerinde, öz yeterliğin ($f^2=0,381$) algılanan kullanışlılık (fayda) üzerinde yüksek düzeyde; algılanan kullanışlılık ($f^2=0,326$) ve algılanan kullanım kolaylığının ($f^2=0,169$) kullanıma yönelik tutum üzerinde, teknolojik yenilikçiliğin ($f^2=0,233$) algılanan kullanım kolaylığı üzerinde orta düzeyde; teknolojik yenilikçiliğin ($f^2=0,022$), kullanıma yönelik tutumun ($f^2=0,106$) davranışsal niyetin üzerinde ve algılanan kullanım kolaylığının ($f^2=0,146$) algılanan kullanışlılık (fayda) üzerinde düşük düzeyde etki büyüklüğüne sahip oldukları göze çarpmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Günümüzde her alanda yaşanan dijital gelişmeler ihtiyaç duyulan finansal bilgilerin üretilmesinde muhasebe ve finans alanında da hızlı bir değişim yaşanmasını zorunlu kılmış; mekân sorununu ortadan kaldıran, zaman kaybını önleyerek daha verimli ve şeffaf uygulamalar ortaya çıkaran e-beyanname, e-fatura, e-defter, e-arşiv, e-irsaliye, e-müstahsil makbuzu ve e-serbest meslek makbuzu örneklerini içeren dijital muhasebe uygulamalarını kullanmak muhasebe meslek mensupları için kaçınılmaz hale gelmiştir. Dolayısıyla dijital muhasebe uygulamalarından beklenen verimin sağlanabilmesi muhasebe meslek mensuplarının bu uygulamaları kabullenmesine bağlıdır.

Literatür incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarına yönelik algılarını ölçen çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada, Türkiye’de bağımlı veya bağımsız şekilde çalışan ve TÜRMOB üyesi SM, SMMM ve YMM unvanlarına sahip muhasebe meslek mensupları, mesleki stajyerler ile özel sektörde muhasebe departmanlarında muhasebe çalışanı ve yöneticisi pozisyonundaki ruhsatsız muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kabullerinin Teknoloji Kabul Modeli çerçevesinde ortaya konması amaçlanmaktadır. Modele *öz yeterlik* ve *teknolojik yenilikçilik* değişkenlerinin dışsal değişkenler olarak eklenmesi bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Analizlerde kullanılan veri seti internet aracılığıyla Google Forms üzerinden uygulanan anket yoluyla 428 muhasebe meslek mensubundan toplanarak oluşturulmuştur. Veri seti oluşturulurken muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanıp kullanmadıkları ayrımı dikkate alınmamıştır. Veri setine uygulanan analizlerin bulgularına göre;

- a) Algılanan kullanım kolaylığının algılanan kullanışlılık (fayda) üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Gefen vd.(2003), Wu ve Wang (2005), Kamarulzaman (2007), Kim ve Forsythe (2008), Chiu vd. (2009a, 2009b), Ha ve Stoel (2009), Lu ve Su (2009), Aldás-Manzano vd. (2009), Kim vd. (2010), Wen vd. (2011), Chen (2012), Im ve Hancer (2014), Agrebi ve Jallais (2015), Groß (2015), Gümüşsoy ve Yeterel (2016) ve Phonthanukitithaworn vd. (2016) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.
- b) Algılanan kullanım kolaylığının kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Davis (1989), Lin ve Lu (2000), Moon ve Kim (2001), Cheng vd. (2006) ile Özer vd. (2010) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.
- c) Algılanan kullanışlılığın (fayda) kullanıma yönelik tutum üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Davis (1989) ile Özer vd. (2010) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarını destekler niteliktedir.
- d) Algılanan kullanışlılığın (fayda) davranışsal niyet üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Gefen vd. (2003), Chiu vd. (2009a,b), Lu ve Su (2009), Wong vd. (2012), Agrebi ve Jallais (2015), Wong vd. (2015), Yıldız (2018), Natarajan vd. (2017) ile Natarajan vd. (2018) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir.
- e) Teknolojik yenilikçiliğin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Kim vd. (2010), Leong vd. (2013) ve Natarajan vd. (2017) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.
- f) Teknolojik yenilikçiliğin davranışsal niyet üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Natarajan vd. (2018), Tan vd. (2014), Natarajan vd. (2017), Aldas-Manzano vd. (2009) ile Kamarulzaman (2007) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.
- g) Öz yeterliliğin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Venkatesh (2000), Terzis ve Economides

- (2011), Hwang ve Grant (2011), Kwahk ve Lee (2008), Shih (2006) ile Chen ve Chen (2011)'in çalışmalarının sonuçları ile örtüşmektedir.
- h) Öz yeterliliğin algılanan kullanılabilirlik (fayda) üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan Davis (1989), Kwahk ve Lee (2008) ile Shih (2006)'in çalışmalarının sonuçlarını desteklemektedir.
- i) Kullanıma yönelik tutumun davranışsal niyet üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Mathieson (1991), Al-Gahtani ve King (1999), Moon ve Kim (2001), Brown vd. (2002), Chau ve Hu (2002), Gyampah ve Salam (2004), Gong vd. (2004), Shih (2004), Huang (2005) ile Hu vd. (2005) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.
- j) Davranışsal niyetin kullanım davranışı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan Groß (2015), Chen vd. (2002), Moon ve Kim (2001) ile Davis vd. (1989) tarafından yapılan çalışmaların bulgularını desteklemektedir.

Yapılan analizlerden elde edilen istatistiksel bulgulara göre, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kendileri için faydalı ve kolay uygulanabilir olarak algılamaları durumunda, dijital muhasebe uygulamalarını kullanma yönünde tutum geliştirecekleri ve herhangi bir şekilde direnç göstermeden kullanıma davranışı gösterecekleri görülmektedir. Ayrıca, muhasebe meslek mensupları dijital muhasebe uygulamalarını faydalı olarak algıladıklarında ve kullanmaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olduklarında, bu uygulamaları kullanma niyeti geliştirebilecekleri söylenebilir. Dolayısıyla, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanma niyetinin oluşması ise kullanım davranışı olarak da ortaya çıkacaktır. Muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları teknolojik yenilikçilik özellikleri ile öz yeterliliklerinin de kabulleri konusunda etkili oldukları ifade edilebilir.

Muhasebe alanında dijitalleşmeye geçiş, teknolojinin daha verimli bir biçimde kullanılarak muhasebe meslek mensuplarının iş yükünün azalmasına olanak sağlamaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının, bilişim teknolojilerini hızla öğrenerek kullanması ve veri analizi yeteneklerini geliştirmesi mesleğin uzun süre varlığını sürdürmesini sağlayacaktır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018:7).

Gelecekteki araştırmalar, dijital muhasebe uygulamalarının farklı ÷lkelerdeki muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini karşılaştıran uluslararası çalışmalara odaklanılarak farklı yasal ve kültürel bağlamların dijital muhasebe uygulamalarına etkisinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bir diğer önemli araştırma alanı ise dijital muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının eğitim ihtiyaçlarını ve bu teknolojilere uyum süreçlerini nasıl şekillendirdiği olabilir. Özellikle meslek mensuplarının yeni yetenekler geliştirme, sürekli eğitim gereklilikleri ve dijital uygulamalara uyum sağlama süreçlerine odaklanılabilir. Ayrıca, dijital muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının kariyer gelişimi, iş tatmini ve mesleğin geleceği üzerindeki uzun vadeli etkileri incelenebilir.

Kaynakça

- Agarwal, R. ve Prasad, J. (1998). A conceptual and operational definition of personal innovativeness in the domain of information technology. *Information Systems Research*, 9(2), 204-215.
- Agrebi, S. ve Jallais, J. (2015). Explain the intention to use smartphones for mobile shopping. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 22, 16-23.
- Akdoğan, N. ve Akdoğan, M. (2018). Büyük veri – bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine etkisi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 18(55), 1-14.
- Aldas-Manzano, J., Ruiz-Mafe, C. ve Sanz-Blas, S. (2009). Exploring individual personality factors as drivers of m-shopping acceptance. *Industrial Management & Data Systems*, 109(6), 739-757.
- Ali, F., Rasoolimanesh, S. M., Sarstedt, M., Ringle, C. M. ve Ryu, K. (2018). An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) in hospitality research. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 30(1), 514-538.
- Al-Gahtani, S.S. ve King, M. (1999). Attitudes, satisfaction and usage: Factors contributing to each in the acceptance of information technology. *Behaviour & Information Technology*, 18(4), 277-297.
- Arnaboldi, M., Azzone, G. ve Sidorova, Y. (2017). Governing social media: The emergence of hybridised boundary objects. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30, 821-849.
- Arslan, M. C. ve Demirkan, S. (2019). Endüstri 4.0 ve muhasebe sistemine etkisi üzerine kuramsal bir inceleme. *Enderun*, 3(1), 40-56.
- Arslan, M. C. ve Karkacier, A. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde yönetim muhasebesinin geleceğini etkileyen faktörlere kavramsal bir bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 430-442
- Avcı, B. (2020). Dijitalleşmenin muhasebe mesleğine getirdiği yenilikler ve uygulamalar. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Muhasebe ve Denetim Bilim Dalı.
- Bagozzi, R. P. ve Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(2), 74-94.
- Başol, O. (2018). OECD ülkelerinde yaşam tatmini üzerine bir değerlendirme. *“İŞ, GÜÇ” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20(3), 67-86.
- Bayraktar, C. ve Yıldırım, M. (2017). E-belge sistemleri üzerine davranışsal tutum ve kullanım niyetlerinin incelenmesi: Karabük ili muhasebe meslek mensupları örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 75, 95-114.
- Bozkurt, A., Hamutoğlu, N.B., Liman Kaban, A., Taşçı, G. ve Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim

- ve dijital yeterlilikler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(2), 35-63.
- Brown, A.S., Anne, P.M., Mitzi, M-W.ve James R.B. (2002). Do I really have to? User acceptance of mandated technology. *European Journal of Information Systems*, 11(4), 283-295.
- Chau, P.Y.K. ve Hu, P.J.H. (2002). Investigating healthcare professionals' decision to accept telemedicine technology: An empirical test of competing theories. *Information and Management*, 39(4), 297-311.
- Chen, C. F ve Chen P. C. (2011). Applying the TAM to travelers usage intentions of GPS devices. *Expert Systems with Applications*, 38(5), 6217-6221.
- Chen, L., Gillenson, M. L. ve Sherrell, D. L. (2002). Enticing online consumers: An extended technology acceptance perspective. *Information & Management*, 39(8), 705-719.
- Chen, Y.-Y. (2012). Why do consumers go internet shopping again? Understanding the antecedents of repurchase intention. *Journal of Organizational Computing and Electronic Commerce*, 22(1), 38-63.
- Chen, Y.-M., Hsu, T.-H. ve Lu, Y.-J. (2018). Impact of flow on mobile shopping intention. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 41, 281-287.
- Cheng, J.M.S., Sheen, G.J. ve Lou, G.C. (2006). Consumer acceptance of the internet as a channel of distribution in Taiwan - A channel function perspective. *Technovation*, 26(7), 856-864.
- Chiu, C.-M., Chang, C.-C., Cheng, H.-L. ve Fang, Y.-H. (2009a). Determinants of customer repurchase intention in online shopping. *Online Information Review*, 33(4), 761-784.
- Chiu, C.-M., Lin, H.-Y., Sun, S.-Y. ve Hsu, M.-H. (2009b). Understanding customers' loyalty intentions towards online shopping: An integration of technology acceptance model and fairness theory. *Behavior & Information Technology*, 28(4), 347-360.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Davis, F.D. (1986). A technology acceptance model for empirically testing new enduser information systems: Theory and results. [Doctoral Dissertation], Massachusetts Institute of Technology.
- Davis, F.D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-339.
- Davis, F.D., Bagozzi, R. ve Warshaw, P. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.
- Erdem, A. ve Gülten, S. (2021). *Dijital muhasebe uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Erdoğan, E. (2020). Dijital muhasebe uygulamaları kullanımının teknoloji kabul modeli ile incelenmesi: Muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Eş, A. ve Atasoy, A. (2022). Dijitalleşmenin muhasebe meslek mensuplarına etkisi: Ankara ili örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 15(2), 247-279.
- Fishbein, M. ve Ajzen, I. (1975). Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 382-388.
- Garson, G. D. (2016). Partial Least Squares: Regression and Structural Equation Model, Asheboro, Statistical Associates Publishing.
- Gefen, D., Karahanna, E. ve Straub, D. W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly*, 27(1), 51-90.
- Gong, M., Yan, X. ve Yuecheng, Y. (2004). An enhanced technology acceptance model for web-based learning. *Journal of Information Systems Education*, 15(4), 365-374.
- Gökçen, G. ve Özdemir, M. (2016). Türkiye’de muhasebe uygulamalarından e-defter ve e-fatura uygulaması. *Öneri Dergisi*, 12(46), 137-154.
- Groß, M. (2015). Exploring the acceptance of technology for mobile shopping: An empirical investigation among smartphone users. *The Traditional Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, 25(3), 215-235.
- Gulin, D., Hladika, M. ve Valenta, I. (2019). Digitalization and the challenges for the accounting profession (September 12). Entrenova Conference Proceedings.
- Gümüşsoy, Ç. A. ve Yeterel, A. C. (2016). Fırsat sitelerinden tekrar satın alma kararını etkileyen faktörlerin araştırılması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 9(3), 275-284.
- Güney, S. ve Özyiğit, H. (2015). Muhasebedeki verilerin yönetimde kullanılması ve elektronik muhasebe verilerinin yönetim kararlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 279-297.
- Gyampah, K.A. ve Salam, A.F. (2004). An extension of the technology acceptance model in an ERP implementation environment. *Information & Management*, 41, 731-745.
- Ha, S. ve Stoel, L. (2009). Consumer e-shopping acceptance: Antecedents in a technology acceptance model. *Journal of Business Research*, 62(5), 565-571.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tahtam, R. L. (2006). Multivariate Data Analysis, New Jersey, USA, Pearson Education LTD.

- Hair, J. F., Ringle, C. M. ve Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139-150.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. ve Sarstedt, M. (2017). A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM), (2nd Edition), Thousand Oaks: Sage Publications.
- Henseler, J., Ringle, C. M. ve Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial last squares path modelling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277-319.
- Horlach, B., Drews, P. ve Schirmer, I. (2016). Bimodal IT: Business-IT alignment in the age of digital transformation. Proceedings of the Multikonferenz Wirtschaftsinformatik, Ilmenau, (March), 1417-1428.
- Hu, J-H.P., Lin, C. ve Chen, H. (2005). User acceptance of intelligence and security informatics technology: A study of COPLINK. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 56(3), 235-244.
- Huang, E. (2005). The acceptance of women-centric websites. *The Journal of Computer Information Systems*, 45(4), 75-83.
- Hurley, R.F. ve Hult, G.T.M. (1998). Innovation, market orientation, and organizational learning: An integration and empirical examination. *Journal of Marketing*, 62(3), 42-54.
- Hwang, Y. ve Grant, D. (2011). Behavioral aspects of enterprise systems adoption: An empirical study on cultural factors. *Computers in Human Behavior*, 27(2), 988-996.
- Hwang, Y. ve Yi, M.Y. (2002). Predicting the use of web-based information systems: Intrinsic motivation and self-efficacy. Paper presented to Eight Americas Conference on Information Systems.
- Im, J.Y. ve Hancer, M. (2014). Shaping travelers' attitude toward travel mobile applications. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 5(2), 177-193.
- Kamarulzaman, Y. (2007). Adoption of travel e-shopping in the UK. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 35(9), 703-719.
- Karcioğlu, R. ve Binici, F. Ö. (2021). Dijital dönüşümün muhasebe meslek mensupları üzerine etkisi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 226-241.
- Keller, C. (2005). Virtual learning environments: Three implementation perspectives. *Learning, Media and Technology*, 30, 299-311.
- Kim, J. ve Forsythe, S. (2008). Adoption of virtual try-on technology for online apparel shopping. *Journal of Interactive Marketing*, 22(2), 45-59.
- Kim, C., Mirusmonov, M. ve Lee, I. (2010). An empirical examination of factors influencing the intention to use mobile payment. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 310-322.

- Knudsen, D. R. (2020). Elusive boundaries, power relations, and knowledge production: A systematic review of the literature on digitalization in accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 36(100441), 1-22.
- Kocaman-Karoğlu, A., Bal-Çetinkaya, K. ve Çimşir, E. (2020). Toplum 5.0 sürecinde Türkiye’de eğitimde dijital dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 147-158.
- Kwahk, K. Y.ve Lee, J.N. (2008). The role of readiness for change in ERP implementation: Theoretical bases and empirical validation. *Information & Management*, 45(7), 474-481.
- Leong, L.-Y., Hew, T.-S., Tan, G. W.-H. ve Ooi, K.-B. (2013). Predicting the determinants of the NFC-enabled mobile credit card acceptance: A Neural Networks Approach. *Expert Systems with Applications*,40(14), 5604-5620.
- Lian, J.-W. (2015). Critical factors for cloud based e-invoice service adoption in Taiwan: An empirical study. *International Journal of Information Management*, 35(1), 98-109.
- Lin, J.C.C. ve Lu, H. (2000). Towards an understanding of the behavioral intention to use a web site. *International Journal of Information Management*, 20(3), 197-208.
- Lu, H.-P. ve Su, P. Y.-J. (2009). Factors affecting purchase intention on mobile shopping web sites. *Internet Research*, 19(4), 442-458.
- Lumpkin, G.T. ve Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *The Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.
- Ma, W.W.K., Andersson, R. ve Streith, K.O. (2005). Examining user acceptance of computer technology: An empirical study of student teachers. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(6), 387-395.
- Mathieson, K. (1991). Predicting user intentions: Comparing the technology acceptance model with the theory of planned behavior. *Information Systems Research*, 2(3), 173-191.
- Mert, H., Güner, M. ve Duyar, G. (2022). Dijitalleşme sürecinin gelişimi ve muhasebe uygulamalarına etkileri yönünden İstanbul ilinde SMMM’ler üzerinde bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 66, 195-218.
- Moon, J.-W. ve Kim, Y.-G. (2001). Extending the TAM for a world wide web context. *Information & Management*, 38(4), 217-230.
- Moore, G.C. ve Benbasat, I. (1996). Integrating diffusion of innovations and theory of reasoned action models to predict utilization of information technology by end-users. Diffusion and Adoption of Information Technology (s.132-146) içinde. IFIP — The International Federation for Information Processing. Springer, Boston, MA.

- Nascimento, J. C. H. B. ve Macedo, M. A. S. (2016). Structural equation models using partial least squares: An example of the application of Smartpls® in accounting research. *REPeC*, 10(3), 282-305.
- Natarajan, T., Balasubramanian, S. A. ve Kasilingam, D. L. (2017). Understanding the intention to use mobile shopping applications and its influence on price sensitivity. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 37, 8-22.
- Natarajan, T., Balasubramanian, S. A. ve Kasilingam, D. L. (2018). The moderating role of device type and age of users on the intention to use mobile shopping applications. *Technology in Society*, 53, 79-90.
- Özcan, M. ve Günlük, M. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını kabullerinin teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *İşletme Akademisi Dergisi*, 2(1), 76-93.
- Özer, G., Özcan, M. ve Aktaş, S. (2010). Muhasebecilerin bilgi teknolojisi kullanımının teknoloji kabul modeli (TKM) ile incelenmesi. *Journal of Yaşar University*, 5(19), 3278-3293.
- Özer, G., Günlük, M. ve Özcan, M. (2019). Muhasebe akademisyenlerinin muhasebe eğitiminde uzaktan eğitim uygulamaları kullanımına yönelik algılarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(1), 65-90.
- Özer G. ve Yılmaz, E. (2010). Mantıklı eylem teorisi (MET) ile muhasebecilerin bilgi teknolojisi kullanımına yönelik bir uygulama. *İktisat İşletme ve Finans*, 25(290), 65-88.
- Parasuraman, A. ve Colby, C. L. (2015). An updated and streamlined technology readiness index: TRI 2.0. *Journal of service research*, 18(1), 59-74.
- Phonthanukitithaworn, C., Sellitto, C. ve Fong, M.W. (2016). An investigation of mobile payment (M-payment) services in Thailand. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 8(1), 37-54.
- Rogers, E. M. (2003). Diffusion of Innovations. New York: The Free Press
- Satar, E.G. ve Bekci, İ. (2024). Muhasebe sürecinin dijitalleşmesinde etkili olan faktörler: Antalya ilinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 8(2), 100-122.
- Seyhun, S. ve Kurtuldu, G., (2020). Genişletilmiş teknoloji kabul modeli bağlamında mobil alışveriş uygulamalarının benimsenmesini etkileyen faktörler. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 599-627.
- Shih, H. P. (2004). An empirical study on predicting user acceptance of e-shopping on the web. *Information & Management*, 41, 351-368.
- Shih, Y. (2006). The effect of computer self-efficacy on enterprise resource planning usage. *Behaviour and Information Technology*, 25(5), 407-411.
- Şeker, Y. ve Hoş, S. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe uygulamalarını kullanımına ilişkin bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 953-972.

- Tan, G. W.-H., Ooi, K.-B., Chong, S.-C. ve Hew, T.-S. (2014). NFC mobile credit card: The next frontier of mobile payment? *Telematics and Informatics*, 31(2), 292-307.
- Taylor, S. ve Todd, P. (1995). Decomposition and crossover effects in the theory of planned behavior: A study of consumer adoption intentions. *International Journal of Research in Marketing*, 12(2), 137-155.
- Teichert, R. (2019). Digital transformation maturity: A systematic review of literature. *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 67(6), 1673-1687.
- Terzis, V. ve Economides A.A. (2011). The acceptance and use of computer based assessment. *Computers & Education*, 56(4), 1032-1044.
- Ursavaş, Ö. F., Şahin, S. ve David, M. (2014). Öğretmenler için teknoloji kabul ölçeği: Ö-TKÖ. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 885-917.
- Ünlü, N. ve Öcal, C. (2022). Akıllı şehir teknolojilerine hazırlık analizi: Isparta ili örneği. *Uluslararası Sürdürülebilir Mühendislik ve Teknoloji Dergisi*, 1(6), 18-25.
- Venkatesh, V. ve Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on interventions. *Decision Sciences*, 39(2), 273-315.
- Venkatesh, V. (2000). Determinants of perceived ease of use: Integrating control, intrinsic motivation, and emotion into the technology acceptance model. *Information Systems Research*, 11(4), 342-365.
- Wen, C., Prybutok, V.R., Xu, C. (2011). An integrated model for customer online repurchase intention. *Journal of Computer Information Systems*, 52(1), 14-23.
- Wong, C. H., Lee, H. S., Lim, Y. H., Chua, B. H. ve Tan, G. W. H. (2012). Predicting the consumers' intention to adopt mobile shopping: An emerging market perspective. *International Journal of Network and Mobile Technologies*, 3(3), 24-39.
- Wong, C.-H., Tan, G. W.-H., Ooi, K.-B. ve Lin, B. (2015). Mobile shopping: The next frontier of the shopping industry? An emerging market perspective. *International Journal of Mobile Communications*, 13(1), 92-112.
- Wu, J.-H. ve Wang, S.-C. (2005). What drives mobile commerce? An empirical evaluation of the revised technology acceptance model. *Information & Management*, 42(5), 719-729.
- Yıldız, O. (2018). Mobil uygulamalar yoluyla alışverişin tüketiciler tarafından benimsenmesini etkileyen unsurların belirlenmesi: İstanbul'da bir saha çalışması, [Yayımlanmış Doktora Tezi], Gebze Teknik Üniversitesi.
- Zaltman, G., R. Duncan ve J. Holbek (1973). *Innovations and Organizations*. NY: J. Wiley and Sons.

